

Kalendarium akcji zbrojnych działań podziemia niepodległościowego na terenie powiatu pułtuskiego w latach 1945-1951

(zestawienie obejmuje także akcje oddziałów „pułtuskich”
i związanych z powiatem Pułtusk wykonane na terenie innych powiatów)

14 marca 1945. W Obrytem (pow. Pułtusk) patrol partyzancki, wg ustaleń resortu należący do NZW, zlikwidował Włodzimierza Romaniuka.

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 249)

15/16 marca 1945. Grupa partyzancka, licząca ponoć około czterdziestu ludzi uzbrojonych w broń ręczną i maszynową, opanowała osadę Wyszków (pow. Pułtusk). Zniszczono dokumentację w urzędzie gminnym, skąd też zabrano maszynę do pisania. Wójtowi, będącemu członkiem PPR, udzielono ostrzeżenia, polecono mu wystąpić z partii i ukarano go chłostą.

(IPN BU 0255/350, k. 387 – mat. WUBP).

19 kwietnia 1945. Nieustalona grupa partyzancka zlikwidowała w Wyszkowie (pow. Pułtusk) funkcjonariusza MO Henryka Jakubowskiego (członka PPR).

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 181)

20 maja 1945. Kilkuosobowa grupa żołnierzy „ludowego” WP z jednostki saperskiej otoczyła posterunek MO w Serocku (gm. Zegrze, pow. Pułtusk), żądając uwolnienia dwóch aresztowanych, podejrzanych o przynależność do AK. Gdy milicjanci odmówili, żołnierze wtargnęli na posterunek i rozbroili jego załogę, zwalniając aresztowanych (następnego dnia broń została zwrócona).

(IPN BU 0255/350, k. 285 – mat. WUBP).

Pomiędzy 15 i 30 maja 1945. Nieudana zasadzka oddziału podziemia na samochód przewożący aresztowanych z Wyszkowa do Ostrowi Mazowieckiej. Wg raportu kierownika WUBP w Warszawie miała ona wyglądać następująco: *Na trasie pomiędzy Wyszkowem i Ostrowią samochód nasz wiozący poważnych aresztowanych został napadnięty przez AK i ostrzeliwany. Aresztowani skorzystali z chwilowego wzajemnego ostrzeliwania i usiłowali zbiec. Ochrona nasza oddała szereg ostrzegawczych strzałów chcąc ich powstrzymać w ucieczce, a widząc, że strzały ostrzegawcze są bezskuteczne, skierowali w uciekających broń, kładąc ich trupem na miejscu. Strat z naszej strony żadnych nie było, tylko samochód został kilkakrotnie przestrzelony. Jeden z naszych konwojujących ochronników przybiegł do naszego urzędu i powiadomił o wypadku mającym miejsce na trasie Ostrów-Wyszków. Grupa nasza operatywna wyjechała*

na miejsce wypadku i okazało się, że aresztowani zostali zabici w pewnej odległości od samochodu, a bandyci zbiegli w niewiadomym kierunku.

(AIPN BU 0255/346, k. 35).

16 maja 1945. Patrol samoobrony AKO z Obwodu Ostrów Mazowiecka udzielił „lekcji wychowania obywatelskiego” (baty) niewłaściwie zachowującemu się mieszkańcowi Rząśnika (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk).

(d. CAMSW D/39, obecnie AIPN).

20 maja 1945. Siedmioosobowa grupa żołnierzy „ludowego” WP z jednostki saperskiej zdemolowała posterunek MO w Płocochowie (gm. Kleszewo, pow. Pułtusk). Następnie żołnierze udali się na zabawę do Lipnik Starych, gdzie rozbroili milicjanta (w rozmowach z ludnością podawali się za akowców).

(IPN BU 0255/350, k. 285 – mat. WUBP).

2 czerwca 1945. Grupa, określona w meldunku resortu jako AK, w sile 10-15 osób, rozbroiła posterunek MO w Popowie (gm. Zegrze, pow. Pułtusk). Partyzanci zabrali 2 PPSz, 3 kbk, oporządzenie, żywność i bieliznę.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2).

3 czerwca 1945. W rejonie Wyszkowa (pow. Pułtusk) nieustalona grupa podziemia zlikwidowała członka PPR Józefa Matusiaka.

(*Polegli w walce o władzę ludową ... s. 276*)

3 czerwca 1945. Oddział dowodzony przez komendanta Powiatu NSZ Pułtusk, Feliksa Rybarczyka, opanował osadę Gołymin (pow. Ciechanów). Rozbrojono posterunek MO - podczas starcia zginął milicjant Stefan Piotrowski. Wykonano wyrok śmierci na współpracującym z UBP sekretarzu KG PPR Edmundzie Kędzierskim. W akcji, przeprowadzonej na rozkaz kpt. S. Borodziejczyka „Wara”, uczestniczyli też żołnierze NSZ z powiatu ciechanowskiego.

(K. Kacprzak, „Podziemie zbrojne na Mazowszu Północnym w walce z systemem komunistycznym w latach 1945-1952”, rozprawa doktorska pod kierunkiem prof. dr hab. J. Szczepańskiego, mps, k.95-96).

3/4 czerwca 1945. Patrol oddziału dyspozycyjnego pułtuskiego Obwodu ROAK wkroczył do wsi Kałęczyn (gm. Gołębie, pow. Pułtusk) i otoczył budynek, w którym odbywała się zabawa. Wylegitymowano obecnych, po czym zastrzelono funkcjonariuszy PUBP z miejscowej placówki – Wacława Deptułę oraz Jana Janocha (członków PPR). Zastępca posterunku MO ds. politycznych Franciszek Korbal został ukarany batami. Partyzanci zdobyli 2 PPSz.

(IPN BU 0255/350, k. 258 – mat. WUBP, AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2; *Polegli w walce o władzę ludową ... s. 128, 189*).

10 czerwca 1945. W Lubielu (gm. Obryte, pow. Pułtusk) grupa podziemia, określona w meldunku resortu jako NSZ, ukarała batami członków PPR, zabierając im przy tym legitymacje.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2)

10 czerwca 1945. Grupa NSZ Franciszka Rybarczyka „Siekiry” miała uczestniczyć na terenie powiatu ciechanowskiego w likwidacji funkcjonariusza UBP Józefa Felczaka, zamieszkałego w Osieku (gm. Obryte, pow. Pułtusk).

(AIPN 0255/76, k. 24; *Polegli w walce o władzę ludową ...*, s. 142)

25 czerwca 1945. Dwaj niezidentyfikowani żołnierze podziemia, określani w raporcie UB jako członkowie NSZ, strzałami z pistoletu zlikwidowali gminnego sekretarza PPR w Bartodziejach (pow. Pułtusk) - Mariana Grzełę.

(IPN BU 0255/350, k. 194, 224 – mat. WUBP, AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 168).

27 czerwca 1945. Niezidentyfikowani sprawcy zatrzymali na szosie Pułtusk-Maków Mazowiecki niejakiego Lipińskiego, który został przez nich ukarany dotkliwymi batami (zarekwirowano mu także rower).

(IPN BU 0255/350, k. 224 – mat. WUBP).

17 lipca 1945. Grupa partyzancka w sile 8 ludzi (określona przez UB jako NSZ) zniszczyła akta w urzędzie gminnym w Obrytem (pow. Pułtusk).

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2)

18 lipca 1945. Akcja grupy zbrojnej, liczącej jakoby 40 ludzi (miała być to jakoby grupa NSZ Franciszka Rybarczyka „Siekiry”), na zarządzany przez UB majątek Moszyn (gmina Kleczewo, pow. Pułtusk). Rozbrojono funkcjonariusza UB zabierając mu kbk, zarekwirowano 2 konie z wozem, krowę i zaopatrzenie.

(AIPN 0255/76, k. 24; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2)

13 sierpnia 1945. W Psarach (gm. Obryte, pow. Pułtusk), patrol podziemia liczący 8 ludzi (jakoby NSZ), rozbroił funkcjonariusza PUBP, zabierając mu pistolet Vis i rower.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2)

18 sierpnia 1945. Oddział dyspozycyjny Obwodu ROAK „Maciejka” dowodzony przez Karola Bilińskiego „Ego” (w sile 20 ludzi) urządził na drodze Wyszaków – Pułtusk zasadzkę na samochód, którym mieli jechać funkcjonariusze UBP. W zasięgu żołnierzy ROAK pojawiła się jednak grupa żołnierzy sowieckich pędzących stado bydła. Doszło do obustronnej wymiany ognia.

(AIPN BU 0180/37 t. 1, k. 6, 46, AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 31)

Sierpień 1945 (brak dokładnej daty). Patrol z grupy „Ego” ukarał batami Józefa Orłowskiego z Gładczyna (gm. Obryte, pow. Pułtusk), członka PPR współpracującego z władzami bezpieczeństwa.

(AIPN BU 0180/37 t. 1, k. 23)

11 września 1945. W Gołębiach (pow. Pułtusk) grupa zbrojna, określana jako grupa „Burzy” (NSZ) zlikwidowała funkcjonariusza UBP Aleksandra Morawskiego (członka PPR).

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 289-290)

12 września 1945. W Gładczynie (gm. Obryte, pow. Pułtusk), dwaj sprawcy, jakoby należący do NSZ, zabili niejakiego Szostaka.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2)

16 września 1945. W Gładczynie (gm. Obryte, pow. Pułtusk) pięcioosobowa grupa zbrojna, jakoby należąca do NSZ, zarekwirowała 15.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2)

19 września 1945. W starciu z nieustaloną grupą podziemia na terenie powiatu pułtuskiego poległ por. LWP Bolesław Zadroźniak.

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 560)

Wrzesień 1945 (połowa miesiąca). Patrol oddziału Obwodu ROAK „Maciejka” ukarał batami Józefa Orłowskiego, członka PPR z Gładczyna (gm. Obryte, pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 44; AIPN BU 0207/310 t. 1, k. 90)

7 października 1945. W Winnicy (pow. Pułtusk) niezidentyfikowana, trzyosobowa grupa zbrojna, zastrzeliła Antoniego Mońskiego.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 2)

10 listopada 1945. W Mokrzcach Dworskich (gm. Nasielsk, pow. Pułtusk) trzyosobowa grupa zbrojna, określana w dokumentach UB jako należąca do WiN, zastrzeliła Stanisława Gałkowskiego.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 3)

11 listopada 1945. W Nowej Wsi (gm. Nasielsk, pow. Pułtusk) trzyosobowa grupa zbrojna, jakoby WiN, zastrzeliła Kazimierza Filipiaka.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 3)

30 listopada 1945. Pracownicy PUBP w Pułtusku – Zygmunt Dąbkowski i Antoni Skóra - będący „wtyczkami” ROAK, działając na rozkaz inspektora „Przeboja” zorganizowali ucieczkę aresztowanemu żołnierzowi organizacji – Marianowi Bilińskiemu „Trzynastce”.

(IPN BU 0763/230, k. 42; AIPN BU 0207/310 t. 1, k. 2; AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 14).

30 grudnia 1945. W Przetyczu pod Wyszkwem (pow. Pułtusk) nieustalona grupa zbrojna zastrzeliła funkcjonariusza SOK – Lucjana Kleina (członka PPR).

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 208)

3 stycznia 1946. We wsi Wólka Wojciechówek (gm. Obryte, pow. Pułtusk) ośmioosobowa grupa zbrojna rozbroiła współpracującego z władzami Stanisława Szulejewskiego – zabierając mu karabin.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 3)

6 lutego 1946. Czteroosobowa grupa zbrojna ukarała batami sołtysa gminy Obryte (pow. Pułtusk).

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 3)

2 lutego 1946. Żołnierze z jednostki saperkiej kwaterującej w Pułtusku podczas zabawy w teatrze „Lutnia” zastrzelili kierownika sekcji PUBP Józefa Ładę i ranili funkcjonariusza Czesława Salomona, udających wobec zgromadzonej ludności, zapewne dla celów prowadzenia wywiadu, żołnierzy – saperów, cieszących się sporą życzliwością mieszkańców.

(AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 2).

13 lutego 1946. Patrol ROAK dowodzony przez Zygmunta Godlewskiego „Skowronka” z placówki Kozłowo (pow. Pułtusk) upomniał gajowego Stanisława Wardę, niewłaściwie odnoszącego się do niezamożnej ludności.

(AIPN BU 0180/37 t. 1, k. 49; AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 75)

13 lutego 1946. Patrol ROAK dowodzony przez Zygmunta Godlewskiego „Skowronka” z placówki Kozłowo ukarał chłostą współpracującego z władzami Szczepana Grochowskiego z Pękowo (gm. Kozłowo, pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 76)

19 lutego 1946. W Psarach (gm. Obryte, pow. Pułtusk) Oddział WiN dowodzony przez „Mikołaja” z Obwodu Ostrów Mazowiecka, liczący kilkunastu partyzantów, przeprowadził likwidację byłego starosty pułtuskiego, powiatowego prezesa SL (zakonspirowanego członka PPR), Czesława Skoczni. Doszło do wymiany ognia, gdyż Skoczeń bronił się. Śmiertelnie ranny, zmarł. Partyzanci zabrali jego broń, m.in. Visa.

(AIPN BU 0255/85, k. 2-5; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 3; AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 77 – to ostatnie źródło przypisuje wykonawstwo akcji patrolowi ROAK „Skowronka”)

19 lutego 1946. We wsi Bielino (gm. Obryte, pow. Pułtusk) oddział partyzancki w sile 16 ludzi, prawdopodobnie dowodzony przez „Mikołaja”, zastrzelił Jana Szczepanika – współpracującego z władzami bezpieczeństwa aktywistę PPR.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; AIPN BU 0255/77, k. 10; AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 78; AIPN BU 0180/37 t. 1, k. 48 – dwa ostatnie źródła przypisują wykonawstwo akcji patrolowi ROAK „Skowronka”).

19 lutego 1946. Oddział partyzancki w sile 16 ludzi, prawdopodobnie dowodzony przez „Mikołaja” (wg innych źródeł miał być to patrol ROAK „Skowronka”), ukarał chłostą sekretarza organizacji partyjnej PPR w Obrytem (pow. Pułtusk) – Stanisława Szczecińskiego.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 3; AIPN BU 0180/37 t. 1, k. 52; AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 78; AIPN BU 0255/77, k. 10)

20 lutego 1946. Oddział partyzancki, jakoby w sile około 30 osób (zapewne grupa WiN „Mikołaja”), przechodząc przez most na Narwi koło Wierzbicy (pow. Pułtusk) rozbroił wartownika strzegącego ten obiekt – milicjanta Bolesława Topczewskiego, wymierzając mu baty za brutalny stosunek do ludności i wymuszanie haraczy za korzystanie z mostu (zabierano mu też karabin).

(AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 3).

20-21 luty 1946. Na rozkaz inspektora „Przeboja” w lesie koło Gładczyna koło szosy warszawskiej skoncentrowane zostały patrole ROAK dowodzone przez „Skibę” i „Eryka” z zadaniem wykonania zasadzki i odbicia ze spodziewanego konwoju aresztowanych przez UBP żołnierzy ROAK. Po oczekiwaniu przez 48 godzin zasadzka została „zwinięta”.

(AIPN BU 0255/77, k. 2a; AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 42-43).

3 marca 1946. Patrol ROAK dowodzony przez Zygmunta Godlewskiego „Skowronka” z placówki Kozłowo (pow. Pułtusk) ukarał chłostą współpracującego z władzami członka PPR – Józefa Pijawkę (mieszkał w domu zagrabionym przez komunistów prawowitemu właścicielowi).

(AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 84).

26 marca 1946. We wsi Łubiennica (gm. Gzowo, pow. Pułtusk) czteroosobowy patrol zbrojny, jakoby WiN, ukarał chłostą gminnego sekretarza PPR Antoniego Kołodziejczyka. Zabrano mu także automat PPSz.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 3)

8 kwietnia 1946. We wsi Bylice (gm. Gołębie, pow. Pułtusk) niezidentyfikowany uzbrojony mężczyzna postrzelił ciężko zamieszkałego tam Romana Skarzyckiego.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4)

12 kwietnia 1946. We wsi Porządzie-Las (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) oddział WiN w sile 11 ludzi dowodzony przez „Mikołaja” zlikwidował funkcjonariuszy PUBP – Tadeusza Szymańskiego i Grzegorza Sucheckiego (członków PPR).

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 30; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 389, 403)

12 kwietnia 1946. We wsi Klusek (gm. Gzowo, pow. Pułtusk) trzyosobowy patrol zbrojny, jakoby z oddziału WiN „Mikołaja”, zastrzelił Stanisława Króla.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 30)

13 kwietnia 1946. We wsi Leszczydół – Nowiny k. Porządzia (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) oddział WiN w sile 11 ludzi dowodzony przez „Mikołaja” zlikwidował współpracujących z władzami bezpieczeństwa aktywistów PPR – ojca i syna Józefa i Jana Piecychnów (obaj nale-

żeli w czasie wojny do bojówki AL, a Jan był po wojnie sekretarzem Komitetu Gminnego PPR).

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 9; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 324)

20 kwietnia 1946. Patrol ROAK z oddziału „Kukułki” zlikwidowała koło Bulkowa (gm. Kozłowo, pow. Pułtusk) funkcjonariusza PUBP Adama Nowaczyńskiego (członka PPR) oraz informatora Franciszka Sitka (funkcjonariusza ORMÓ i członka PPR).

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 11; AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 87; AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 32; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 300, 367)

26 kwietnia 1946. We wsi Dalekie dwaj mężczyźni uzbrojeni w pistolety rozbili sowieckiego żołnierza, zabierając mu automat.

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 32)

marzec-kwiecień 1946. Patrol ROAK Józefa Kalinowskiego „Kukułki” przeprowadził akcję niszczenia bimbrowni we wschodniej części powiatu pułtuskiego, m.in. w gminie Obryte.

(AIPN BU 0763/230, protokół przesłuchania Bolesława Borczyńskiego z 19 III 1951 r., k. 28).

2 maja 1946. W Rzańniku (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) nieustalona grupa podziemia zlikwidowała funkcjonariusza MO Tadeusza Liżewskiego.

(*Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 256)

8 maja 1946. Pod Lubielem (gm. Obryte, pow. Pułtusk) oddziały WiN Obwodu Ostrów Mazowiecka dowodzone przez „Mikołaja” i „Ponurego” wykonały zasadzkę na samochód wiozący ekipę wysłaną przez KP PPR w Pułtusk w celu terroryzowania mieszkańców przed tzw. referendum (łącznie 22 osoby: prelegent, 7 funkcjonariuszy PUBP, 8 milicjantów i 6 uzbrojonych bojówkarzy PPR). Grupa ta wtargnęła do kościoła w Lubielu podczas odpustowego nabożeństwa i zamieniła je w komunistyczny wiec propagandowy. W wyniku krótkiego starcia zginęli funkcjonariusze UB: Franciszek Łasiewicki, Marian Paż, Kazimierz Mróz i Zdzisław Rostek, funkcjonariuszy KP MO: Franciszek Lisiewski, Jerzy Stubiński, Jan Szczurowski i Władysław Wierzbicki z KPM, bojówkarzy PPR: Kazimierz Czostkiewicz, Ignacy Krysiak, Wacław Nowicki, Marian Szczepaniak oraz cywil – Marian Szczepaniak.

(IPN BU 0763/230, k. 57; AIPB BU 0206/155 t. 2, k. 36; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; AIPN BU 0180/101, k. 1-2; d. CAW 1582/75/51, k. 131 – obecnie AIPN)

8 maja 1946. W Winnicy (pow. Pułtusk) grupa ROAK zlikwidowała Czesława Ratańskiego, funkcjonariusza ORMÓ i członka PPR.

(*Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 346)

21 maja 1946. Na stacji kolejowej Dalekie oddziały samoobrony WiN Obwodu Ostrów Mazowiecka dowodzone przez „Mikołaja” i „Ponurego” zatrzymały pociąg osobowy. Przeprowadzono kontrolę pasażerów. Z wagonu pocztowego zabrano 95.000 zł.

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 38-39)

6 czerwca 1946. W Kani Polskiej (gm. Zegrze, pow. Pułtusk) sześciuosobowy patrol ROAK ukarał chłostą członka PPR – Stanisława Podgórskiego.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4)

27 czerwca lipca 1946. Pięćosobowy patrol podziemia ukarał batami członka PPR Mosakowskiego, którego osoba więziona była z aresztowaniem przez UBP wójta gminy Obryte.

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 45)

początek lipca 1946. Grupa 10 uzbrojonych mężczyzn ukarała batami i rekwizycją małżeństwo Pająków ze wsi Ciołkowa (gm. Obryte, pow. Pułtusk) – za „*odebranie krowy kobiecie z gminy Długosiodło*”.

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 45)

14 lipca 1946. We wsi Przewodowo (gm. Kozłowo, pow. Pułtusk) patrol ROAK dowodzony przez Bolesława Borczyńskiego „Kruka” zlikwidował funkcjonariusza MO z miejscowego posterunku - Jana Podgrudnego (członka PPR), który współdziałając z bezpieką uczestniczył w aresztowaniach żołnierzy podziemia niepodległościowego.

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 51-52; AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 92; d. CAW 1582/75/50, k. 50; obecnie AIPN)

18 lipca 1946. Nerozpoznana grupa zbrojna przeprowadziła rekwizycje w majątku państwowym w Rząśniku (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk), zabierając m.in. konia z wozem.

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 53; d. CAW 1582/75/50, k. 52; obecnie AIPN.)

19 lipca 1946. Oddział WiN „Mikołaja” wykonał akcję na stacji Dalekie, rekwirując pieniądze w kasie kolejowej i zaopatrzenie w miejscowej spółdzielni.

(AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 53)

19 lipca 1946. Żołnierze ROAK rozbroili, przy współudziale komendanta Waszkiewicza, posterunek MO w gminnej osadzie Zatory (pow. Pułtusk). Zabrano 2 automaty, 8 karabinów, 10 granatów i oporządzenie.

(AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 21; d. CAW 1582/75/50, k. 52; obecnie AIPN.)

19 lipca 1946. Patrol ROAK z oddziału „Skowronka” rozpedził ekipę pracującą na szosie Pułtusk-Wyszaków i poturbował aktywistów komunistycznych za wywieszenie czerwonych chorągwi.

(AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 21-22)

24 lipca 1946. W starciu z grupą pozorowaną PUBP z Ciechanowa, która próbowała go aresztować, poległ Feliks Rybarczyk „Siekiera”, komendant Powiatu NZW Pułtusk. Stawił opór funkcjonariuszom raniąc jednego z nich, został jednak zastrzelony podczas ucieczki na polach wsi Wysocki (gm. Kozłowo).

(AIPN BU 0180/92, *Banda „Mazur”*, t. 1, k. 167; AIPN BU 0255/342, *Archiwum organizacji Wolność i Niezawisłość...*, t. 96, k. 22; K. Kacprzak, op. cit., s. 189)

30 lipca 1946. Oddział WiN, liczący jakoby 70-80 żołnierzy (zgrupowanie oddziałów „Przełotnego”, „Mikołaja” i „Ponurego”), przeprowadził rekwizycje w majątku państwowym Rządźnik (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk). Zabrano m.in. 10 koni i 5 wozów, na które zostawiono pokwitowanie podpisane „kresowiaki”.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; d. CAW 1580/75/269, sprawozdanie – wykaz strat państwa wyrządzonych działalnością band za miesiąc sierpień 1946 r., k. 93-94, obecnie AIPN).

13 sierpnia 1946. W Ulasku (gm. Obryte, pow. Pułtusk) pięcioosobowa grupa zbrojna (jako by NSZ) rozmundurowała funkcjonariusza Henryka Szczepaniaka, zabierając mu przy tym także i rower. (AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4)

13 sierpnia 1946. Niezidentyfikowana siedmioosobowa grupa zbrojna przeprowadziła rekwizycję w gospodarstwie Mariana Dielika we wsi Rozdziały (gm. Obryte, pow. Pułtusk). Zabrano mu 150.000 zł, krowę i buhaja.

(CAW 1582/75/50, dodatkowe sprawozdanie – wykaz strat państwa wyrządzonych przez działalność band za miesiąc sierpień, k. 77; obecnie AIPN).

23 sierpnia 1946. Pięcioosobowa grupa zbrojna, jakoby ROAK, zarekwirowała zaopatrzenie ze sklepu w Rozdziałach – Ciułkowie (gm. Obryte, pow. Pułtusk).

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4)

28 sierpnia 1946. Oddział WiN „Mikołaja”, jakoby w sile 25 ludzi, opanował miejscowość Wielątki Nowe (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk). Zniszczono dokumentację w urzędzie gminnym (podarto portret Biureta, orłowi dorysowano koronę, na ścianach nakreślono antykomunistyczne napisy) i rozbrojono posterunek MO, zabierając 1 PPSz, 7 kbk i 3 granaty.

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 62; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4)

7 września 1946. Oddział ROAK „Skowronka” zlikwidował Witkowskiego - współpracującego z władzami członka PPR, zastępcę wójta wsi Lipniki Stare (gm. Kleszewo, pow. Pułtusk) oraz jego gospodynię Zofię Kuźniewską (także członka PPR, podejrzewaną o współpracę z bezpieką).

(AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 93-95; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 246; wg. sprawozdania miesięcznego WBW za wrzesień 1946 r. – d. CAW 1580/75/269, k. 151 – partyzanci mieli zabić w Lipnikach członka PPR Zygmunta Karczewskiego.)

7 września 1946. W Płocochowie (gm. Kleszewo, pow. Pułtusk) oddział ROAK „Skowronka” zlikwidował współpracującego z władzami członka PPR – Antoniego Krzyżewskiego.

(AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 96; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 238).

7 września 1946. W Gnojnie (gm. Kleszewo, pow. Pułtusk) patrol „Skowronka” zlikwidował komunistycznego aktywistę Czesława Bąka (członka PPR – współpracującego z władzami).

(AIPN BU 0255/77, k. 76; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 467)

9 września 1946. W Kacicach (gm. Kleszewo, pow. Pułtusk) oddział ROAK „Skowronka” zlikwidował współpracującego z władzami bezpieczeństwa **Czesława Rachubę**.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 4; AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 94 – wg tego źródła akcja ta miała miejsce 7 IX 1946 r.)

13 wrzesień 1946 r. W spółdzielni we wsi Pokrzywnica (gm. Gzowo, pow. Pułtusk) oddział ROAK w sile 10 ludzi zarekwirował zaopatrzenie i gotówkę ogólnej wartości 200.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

25 września 1946. Zbrojna grupa, częściowo umundurowana w uniformy WP, przeprowadziła rekwizycję żywności i gotówki (45.000 zł) u Feliksa Pawłowskiego w Budach Siennickich (gm. Nasielsk, pow. Pułtusk).

(d. CAW 1580/75/269, meldunek zwiadowczy WBW woj. warszawskiego, k. 213, obecnie AIPN)

27 września 1945. Patrol ROAK „Skowronka” przeprowadził rekwizycję zaopatrzenia w spółdzielni w Pokrzywnicy (gm. Gzowo, pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 67)

27 września 1945. Oddział WiN „Przelotnego” z Obwodu Ostrów Mazowiecka opanował miasteczko Wyszków (pow. Pułtusk). Dokonano rekwizycji w browarze i spółdzielni szewskiej, zabierając gotówkę i zaopatrzenie potrzebne partyzantom – łącznej wartości około 1.500.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

7 października 1946. Pięciosobowa nierozpoznana grupa, uzbrojona w broń maszynową, uprowadziła i postrzeliła Czesława Kruszewskiego zamieszkałego w Wólce Lubielskiej (gm. Obryte, pow. Pułtusk). Gdy okazało się, że delikwent żyje i rodzina zabrała go do domu, grupa powróciła i dobiła go.

(d. CAW 1580/75/269, meldunek zwiadowczy WBW woj. warszawskiego, k. 213, obecnie AIPN)

7 października 1946. Nierozpoznana grupa zbrojna ostrzelała pociąg pospieszny na linii Nasielsk – Warszawa.

(d. CAW 1580/75/269, meldunek zwiadowczy WBW woj. warszawskiego, k. 213, obecnie AIPN)

21 listopada 1946. Niezidentyfikowana grupa zbrojna w sile 10 ludzi zabrała z kasy browaru w Wyszkanie (pow. Pułtusk) 90.000 zł

(AIPN BU 0206/55 t. 2, k. 77; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

25 listopada 1946. Oddział WiN „Przelotnego” (wzmocniony grupami „Visa” i „Guberskiego” oraz patrolem obwodu pułtuskiego) w łącznej sile około 40 żołnierzy, wkroczył do Pułtuska, zablokował oba mosty na kanałach i rozbił więzienie, uwalniając około 70 aresztowanych

i zdobywając 3 rkm, 4 PPSz, 27 kb i 64 granaty. Podczas akcji doszło do starć z interweniującymi siłami komunistycznymi. Ze strony partyzantów poległ ppor. Stanisław Łanecki „Przelotny” i NN „Góra”, ze strony komunistycznej 7 osób – strażnicy więzienni: Czesław Brzeziński (członek KPP i PPR), Kazimierz Kostuń i Edward Dziubłowski, bojówkarze PPR - członkowie ORMO: Józef Sowiecki, Michał Szczerbaty i Zygmunt Kocięcki oraz funkcjonariusz KP MO Stanisław Twardowski (członek PPR).

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 77-78; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 21; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 100-101, 375, 395, 416, K. Kacprzak, AK-ROAK-WiN w powiecie pułtuskim ..., s. 315, K. Krajewski, T. Łabuszewski, *Pułtusk (25 listopada 1946)*, „Polska Zbrojna” nr 47/1993; K. Krajewski, T. Łabuszewski, *Ostatnia akcja por. „Przelotnego”. Rozbicie więzienia w Pułtusku 25/26 XI 1946 w świetle dokumentów WiN, KBW i UB*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” nr 19/20/2003; K. Krajewski, T. Łabuszewski, *Sprawa porucznika Hieronima Piotrowskiego „Jura”*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” nr 24/2005)

19 (?) grudnia 1946. Grupa operacyjna UBP zaskoczyła trzech uciekinierów z więzienia w Pułtusku, ukrywających się w gospodarstwie Prewenckiego w Kruczyborku (gm. Zatory, pow. Pułtusk). Podczas starcia poległ Władysław Stankiewicz „Stodoła”, żołnierz patrolu „Skowronka”, a Jan Lipka „Wrzos” – ranny i ujęty.

(AIPN BU 0206/155 t. 2, k. 83; IPN BU 0206/159, k. 7).

1947

4 stycznia 1947. We wsi Lipa (gm. Kleszew, pow. Pułtusk) nierozpoznani sprawcy pobili Ludwika Kurowskiego, członka SL – członka obwodowej komisji wyborczej.

(AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 37)

9 stycznia 1947. W Leszczydole Starym (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) trzyosobowa grupa zbrojna zastrzeliła członka PPR Władysława Jaworskiego.

(AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 37; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

30 stycznia 1947. W Porządziu (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) pięcioosobowa grupa zbrojna zabrała pracownikowi Urzędu Skarbowego kwotę 17.550 zł.

(AIPN BU 0206/155 t. 3, k. 10; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

2 lutego 1947. Patrol WiN Obwodu „Paulina” dowodzony przez „Skowronka” wszedł na zabawę we wsi Domosław (gm. Winnica, pow. Pułtusk) i ukarał batami obecnych tam: funkcjonariusza MO, dwóch członków ORMO – Władysława Świderskiego i Zygmunta Piątkowskiego oraz sołtysa tej wsi - Stanisława Orłowskiego.

(AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 103)

3 lutego 1947. Sześciuosobowy patrol WiN Obwodu „Paulina” dowodzony przez „Skowronka” zlikwidował referenta PUBP na gminę Winnica (pow. Pułtusk) – Aleksandra Koczwarę oraz ukarał batami członka PPR Stanisława Suskiego.

(AIPN BU 0148/7 t. 2, k. 102; AIPN BU 0206/155 t. 3, k. 10; AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 36; AIPN BU 0206/159, k. 19, AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5; AIPN BU 0255/77, k. 77).

7 lutego 1947. Kilkuosobowa, niezidentyfikowana zbrojna grupa, zabrała pieniądze i towar ze spółdzielni w Leszczydole (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0206/155 t. 3, k. 11)

28 lutego 1947. Dwóch uzbrojonych mężczyzn, ubranych po cywilnemu, napadło na państwowy majątek w Rzańniku (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk), zabierając 10 tys. zł i dwa konie.

(IPN BU 0206/155 t. 3, k. 18).

Luty 1947 (brak dokładnej daty). Patrol WiN „Skowronka” zarekwirował około 100.000 zł członkowi PPR we wsi Bagno (pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0255/77, k. 77)

1 kwietnia 1947. Niezidentyfikowana trzyosobowa grupa zbrojna, identyfikowana jako patrol Obwodu WiN „Paulina”, dokonała rekwizycji w majątku państwowym w Rzańniku (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk), zabierając m.in. konia i 2 metry mąki.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5, AIPN BU 0206/155 t. 3, k. 28)

28 (?) kwiecień 1947. Ze spółdzielni w Pokrzywnicy (gm. Gzowo, pow. Pułtusk) nieustaleni sprawcy zabrali towary przeznaczone na przydziały.

(IPN BU 0206/159, mat. PUBP Pułtusk).

Maj 1947 (brak dokładnej daty). Grupa Jana Kmiołka „Wir” ukarał chłostą i pouczyła dwóch gospodarzy zamieszkałych w Przetyczy (gm. Długosiodło, pow. Ostrów Mazowiecka), podejrzanych o współpracę z władzami bezpieczeństwa (początkowo partyzanci zamierzali dać delikwentom i ich rodzinom „nakaz wysiedlenia” z terenu powiatu, jednak odstąpili od tego zamiaru).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 25; AIPN BU 1086/307 t. 2, k. 225; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 299).

6 czerwca 1947. Grupa Jana Kmiołka „Wira” (1 + 3) zarekwirowała ze spółdzielni w Kuninie (gm. Goworowo, pow. Ostrołęka) gotówkę i zaopatrzenie wartości 10.800 zł.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 26; AIPN BU 1086/307 t. 2, k. 225, 299).

6 lipca 1947. Grupa członków GOAK (d. PAK) rozbroiła gajowego lasów państwowych Kocięckiego, zabierając mu karabin, przy czym poleciła mu wystąpić z partii.

(IPN BU 0206/159, mat. PUBP Pułtusk).

16 lipca 1947. Czteroosobowa grupa zbrojna zabrała maszynę do pisania i dwa konie z majątku państwowego w Rzańniku (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk).

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

9 sierpnia 1947. Grupa Jana Kmiołka „Wira” (1 + 4) przeprowadziła rekwizycję zaopatrzenia w spółdzielni Samopomocy Chłopskiej w Leszczydole – Nowinach (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) – na ogólną kwotę 15.000 zł.

(AIPN BU 0206/155 t. 3, k. 80; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 27; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 226, 299).

13 sierpnia 1947. Czteroosobowa grupa zbrojna zarekwirowała w spółdzielni Samopomocy Chłopskiej w Ochódnie (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) towary i gotówkę ogólnej wartości 60.000 zł.

(AIPN BU 0206/155 t. 3, k. 80; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

16 sierpnia 1947. Trzyosobowa grupa zbrojna zarekwirowała w majątku państwowym w Rząśniku (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) maszynę do pisania, telefon i dwa konie.

(AIPN BU 0206/155 t. 3, k. 80)

17 sierpnia 1947. W Rząśniku (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) nieustalona grupa zbrojna zastrzeliła funkcjonariusza MO – Henryka Dragunowskiego.

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 132)

19 sierpnia 1947. Dwuosobowa grupa zbrojna zarekwirowała w spółdzielni „Przyszłość” w Somiance (gm. Somianka, pow. Pułtusk) towary i gotówkę ogólnej wartości 90.000 zł.

(AIPN BU 0206/155 t. 3, k. 87; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

27 sierpnia 1947. W Zambskach Starych (gm. Obryte, pow. Pułtusk) siedmioosobowa grupa zbrojna, określona jako WiN, zabrała poborcy podatkowemu 27.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

27 sierpnia 1947. W Wincentowie (gm. Obryte, pow. Pułtusk) czteroosobowa grupa zbrojna określona jako WiN ukarała batami i rekwizycją członka PPR Czesława Wróbla.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

27 sierpnia 1947. Czteroosobowa grupa zbrojna, jakoby WiN, zarekwirowała w spółdzielni Samopomocy Chłopskiej w Obrytem (pow. Pułtusk), towary i gotówkę ogólnej wartości 40.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 5)

8 października 1947. Grupa Jana Kmiołka „Wira” zarekwirowała ze spółdzielni w Zdzieborzu (gm. Somianka, pow. Pułtusk) potrzebne partyzantom zaopatrzenie o wartości 39.000 zł.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 29; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 227, 300).

22 października 1947. Grupa Jana Kmiołka „Wira” (1 + 4) zarekwirowała w spółdzielni Samopomocy Chłopskiej w Zdzieborzu (gm. Somianka, pow. Pułtusk) towary i gotówkę ogólnej wartości 50.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 30)

26 listopada 1947. W Żebrach-Tarałach (pow. Pułtusk) nieustalona grupa podziemia zlikwidowała komunistycznego aktywistę – Brunona Urbańskiego (sekretarza komitetu gminnego PPR i funkcjonariusza ORMO).

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 418)

Listopad 1947 (brak dokładnej daty). Grupa Henryka Borczyńskiego „Burzy” z oddziału Jana Kmiołka „Wira” (7 ludzi) przeprowadziła we wsi Łosinno (gm. Somianka, pow. Pułtusk) akcję ostrzegawczo-rekwizycyjną wobec aktywistów komunistycznych, członków PPR: rodzeństwa Bryków, Piotra Szymczaka i Henryki Nierody. Pouczono ich, by wystąpili z PPR, partyzanci zabrali im także trochę potrzebnych im rzeczy.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 31, 92).

17 grudnia 1947. Grupa Henryka Borczyńskiego „Burzy” zarekwirowała u sołtysa wsi Sielec Stary (gm. Sielec, pow. Maków Mazowiecki) pieniądze zebrane z podatków. Kilku urzędników, aktywistów i członków PPR zamieszkałych w tej miejscowości pouczono i ukarano drobnymi rekwizycjami.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 94-100)

Grudzień 1947 (brak dokładnej daty). Grupa Jana Kmiołka „Wira” (1 + 4) zabrała ze spółdzielni w Zdzieborzu (gm. Somianka, pow. Pułtusk) zaopatrzenie wartości 31.000 zł.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 32; AIPN BU 1086/307 t. 2, k. 300)

1948 r.

14 stycznia 1948. Na szosie Różan – Warszawa koło wsi Pniewo (gm. Zatory, pow. Pułtusk) oddział partyzancki dowodzony przez Jana Kmiołka „Wira”, liczący 12 ludzi, wykonał zasadzkę na ambulans pocztowy. Zdobyto 1.200.000 zł, rozbrojono 3 funkcjonariuszy MO i funkcjonariusza UB z placówki Wyszaków, zabierając im 2 automaty PPSz, pistolety i amunicję.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 34, AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 19-20, t. 2, k. 229; AIPN BU 1086/307 t. 2, k. 301).

12 lutego 1948. W Obrytem (pow. Pułtusk) nieustalona grupa podziemia zlikwidowała komunistycznego aktywistę – radnego GRN Władysława Pawlika i jego syna Stanisława Pawlika.

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 320)

12 lutego 1948. W Jasińcu (gm. Somianka, pow. Pułtusk) nieustalona trzyosobowa grupa zbrojna, zabiła gajowego Bronisława Świtulskiego. Był on kilkakrotnie ostrzegany przez pod-

ziemie i karany lżejszymi karami za handel kradzionym drzewem z lasu, zły stosunek do ludności i współpracę z władzami. Ów były akowiec, członek PPR - brat pracownika PUBP – musiał dobrze dać się komuś we znaki, gdyż zabito go w sposób nietypowy - obcięto mu głowę ostrym narzędziem (siekierą?). Akcja ta przypisywana jest niekiedy przez źródła resortowa - zupełnie błędnie, oddziałowi braci Kmiołków, a jej data określana na 1 lutego 1948 r.

(AIPN BU 0206/158 t. 1, k. 39; AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0206/158 t. 2, k. 64-66; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 10v*Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 409)

13 marca 1948. Ośmioosobowa grupa Henryka Borczyńskiego „Burzy” wykonała akcję ostrzegawczo-rekwizycyjną w gajówce Juliusza Flanczewskiego w Wielgolesie (gm. Obryte, pow. Pułtusk). Ponieważ gajowy stawiał opór i zaczął strzelać, grupa po krótkiej wymianie ognia wycofała się.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 103)

17 marca 1948. Nierozpoznana grupa zbrojna, niekiedy określana przez UBP jako oddział Jana Kmiołka „Wira”, wykonała akcję na spółdzielnię Samopomocy Chłopskiej we wsi Ochudno (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk). Zabrano pieniądze i zaopatrzenie wartości 120.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 34)

3 kwietnia 1948. Grupa Henryka Borczyńskiego „Burzy” wykonała akcję ostrzegawczo-rekwizycyjną na leśniczego lasów państwowych Antoniego Burzyńskiego ze wsi Tocznabiel (gm. Obryte, pow. Pułtusk). Nadgorliwy leśniczy został pouczony i ukarany batami, zabrano mu oporządzenie.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 108; AIPN BU 00495/250, k. 76).

7 kwietnia 1948. We wsi Wirażka (gm. Obryte, pow. Pułtusk) grupa Henryka Borczyńskiego „Burzy” wykonała akcję ostrzegawczo-rekwizycyjną na nadleśniczego lasów państwowych Leona Piotrowskiego. Pouczono go, zabrano mu broń i rozmundurowano.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 109; AIPN BU 00495/250, k. 76).

9 kwietnia 1948. Trzyosobowy patrol KP „Podhale” z „XV” Okręgu NZW dowodzony przez „Chrobrego” dokonał rekwizycji w Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w Dalekiem (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk), zabierając maszynę do pisania, artykuły spożywcze i gotówkę o łącznej wartości 124.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0255/253 t. 1)

28 kwietnia 1948. Grupa Henryka Borczyńskiego „Burzy” rozpędziła zabawę wiejską zorganizowaną w domu aktywisty komunistycznego, członka PPR Piotra Szymczaka we wsi Łosinno (gm. Somianka, pow. Pułtusk). Aktywistę pouczono, że jeśli nie zaprzestanie działalności, może zostać zlikwidowany przez partyzantów.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 111).

6 maja 1948. W Leszczydole (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) patrol w składzie: Jan Kmiołek „Wir”, Stanisław Kowalczyk „Odwet” i Roman Składanowski „Wiktor” wykonali akcję ostrzegawczą w stosunku do komunistycznego aktywisty - Romana Jaworskiego, sekretarza miejscowej organizacji PPR. Aktywista zdołał uciec przez okno. Partyzanci pouczyli jego żonę, ostrzegając, że o ile mąż nie przestanie się wysługiwać reżimowi – zostanie zlikwidowany. W podobny sposób ukarano komendanta gminnego Przynsposobienia Wojskowego – Władysława Szurawskiego. Zarekwirowano mu trochę odzieży potrzebnej partyzantom i 9.000 zł, a także zniszczono dokumentację PW.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; (AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 36-37, AIPN BU 1068/307, t. 1, k. 57; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 232-233, 297, 303-304; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 109)

9 maja 1948. Patrol Henryka Borczńskiego „Burzy” z oddziału NZW Jana Kmiołka „Wira” wykonał akcję na spółdzielnię w Ochudnie (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk). Zabrano pieniądze i zaopatrzenie wartości 20.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 112; AIPN BU 00495/250, k. 76; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 109)

15 maja 1948. Grupa zbrojna identyfikowana przez UBP jako oddział Jana Kmiołka „Wira” podzielony na dwa patrole wykonał akcję na spółdzielnie w Strudze i Kozłowie (gm. Somianka, pow. Pułtusk). W Strudze zabrano 30.000 zł, a w Kozłowie dwa tysiące papierosów i materiały tekstylne. *Książka raportów* oddziału Jana Kmiołka nie wymienia tych akcji.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 38-39; AIPN BU 1086/307 t. 2, k. 300; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 109)

16 maja 1948. Koło nadleśnictwa Jogiel (pow. Ostrów Mazowiecka), na rozkaz „Wojtka” („Kryma”), zastrzelono członka oddziału Kmiołka – Tadeusza Jasińskiego „Ignaca”, który okradł kolegów i po raz drugi zdezerterował.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 40)

6 czerwca 1948. W Karbiewku (gm. Gzowo, pow. Pułtusk) niezidentyfikowana grupa zbrojna zarekwirowała ze spółdzielni Samopomocy Chłopskiej kwotę 130.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6)

21 czerwca 1948. Nieudana zasadzka oddziału Jana Kmiołka „Wira” na konwój jadący pod ochroną straży leśnej z majątku Rzaśnik do Wyszkowa (pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 41; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 300).

25 czerwca 1948. Pięciosobowy patrol Henryka Borczńskiego „Burzy” z oddziału NZW Jana Kmiołka „Wira” wykonał akcję na majątek państwowy w Rzaśniku (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk). Zabrano maszynę do pisania, pieniądze i zaopatrzenie wartości około 60.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 37; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 109).

Wiosna 1948 (brak dokładnej daty). W Wólce Lubielskiej (gm. Obryte, pow. Pułtusk) grupa Jana Kmiołka „Wira” rozbroiła i rozmundurowała oficera „ludowego” WP - Kazimierza Maśsiaka.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 35; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 297)

2 lipca 1948. Niezidentyfikowana dwuosobowa grupa zbrojna zabrała ze spółdzielni Samopomocy Chłopskiej w Pokrzywnicy (gm. Gzowo, pow. Pułtusk) zaopatrzenie wartości 100.000 zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6)

10 lipca 1948. Grupa zbrojna, identyfikowana przez UBP jako patrol oddziału Jana Kmiołka „Wira”, przeprowadziła rekwizycję zaopatrzenia w spółdzielni w Przeradowie (gm. Sroek, pow. Maków Mazowiecki).

AIPN BU 00495/250, k. 76

11 lipca 1948. Oddział Jana Kmiołka „Wira” (w sile 1 + 5) urządził zasadzką na kilkusobowy patrol MO w Rzańniku (gmina Wyszaków, pow. Pułtusk). Zginął funkcjonariusz śledczy MO Feliks Kamiński, szczególnie zajadle tropiący braci Kmiołków, zdobyto karabin i dokumenty.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 42; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 97; AIPN BU 1068/307, t. 2, k. 237, 297, 303; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 197)

15 lipca 1948. Grupa operacyjna PUBP wsparta pododdziałem KBW zaatakowała oddział partyzancki NZW Jana Kmiołka „Wira” kwaterujący w sile 6 ludzi w Grądach Pulewnych (gm. Obryte, pow. Pułtusk). Partyzanci przebili się, zdobywając karabin maszynowy MG-15, którego obsługa złożona z funkcjonariusz UB uciekła. Śmiertelnie ranny został osłaniający odwrót kolegów Roman Składanowski „Wiktor”. Grupa operacyjna miała kilku rannych; w starciach mających miejsce podczas pościgu nieudolnie prowadzonego przez bagna uległa pełnemu rozproszeniu, niektórzy funkcjonariusze odnaleźli się dopiero po trzech dniach.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 43; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 109-109v; AIPN BU 1086/307, t. 2, k. 238, 297, 303)

16 lipca 1948. Podczas odwrotu z Grąd Pulewnych oddział Jana Kmiołka „Wira” ujął i uprowadził ze sobą Czesława Kosiorowskiego, mieszkańca wsi Sadykierz (gm. Obryte, pow. Pułtusk), oskarżonego o współpracę z UBP. Został on po przesłuchaniu zlikwidowany (w *książce raportów* odnotowano „*zlikwidowanie terenowego konfidenta*”).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 44; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 109-109v; AIPN BU 1086/307, t. 2, k. 238, 299)

22 lipca 1948. Oddział Jana Kmiołka „Wira” zabrał ze spółdzielni w Pokrzywnicy (gm. Gzowo, pow. Pułtusk) zaopatrzenie wartości 80.000 zł.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 46; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 110)

Lipiec 1948 (brak dokładnej daty). Patrol Henryka Borczńskiego „Burzy” z oddziału Jana Kmiołka wykonał akcję na spółdzielnię w Przeradowie (pow. Maków Mazowiecki). Zabrano 6.960 zł i niewielką ilość żywności.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 116)

20 sierpnia 1948. Oddział Jana Kmiołka „Wira” (1 + 8) zarekwirował ze spółdzielni samopomocy Chłopskiej w Osuchowie Nowym (gm. Poręba, pow. Ostrów Mazowiecka) zaopatrzenia wartości około 80.000 zł.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 45)

25/26 sierpnia 1948. Akcja grupy Jana Kmiołka „Wira” na spółdzielnię Samopomocy Chłopskiej w Ochudnowie (gmina Wyszaków, pow. Pułtusk). Zabrano zaopatrzenie wartości 50 tys. zł.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 47; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 109)

9 października 1948. Oddział Jana Kmiołka „Wira” zabrał potrzebne partyzantom zaopatrzenie od dwóch gospodarzy, w tym od sołtysa wsi Nury (pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 48-49; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 110)

9 października 1948. Oddział NZW Jana Kmiołka „Wira” przeprowadził akcję ostrzegawczą wobec aktywisty komunistycznego Jana Kucharczyka, członka PPR ze wsi Ostrówek (gm. Obryte, pow. Pułtusk). Kucharczyk i jego żona zostali pouczeni i ukarani batami.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 50).

20 października 1948. Patrol KP NZW „Noc” – „Tatry” przeprowadził rekwizycje w spółdzielni „Zorza” we wsi Obuchowa Nowa (gm. Poręba, pow. Ostrów Mazowiecka).

(AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 149)

24 października 1948. Patrol NZW KP „Noc” dowodzony przez Zygmunta Dąbkowskiego „Wstęgę” rozbroił placówkę ORMO we wsi Dębienica (gmina Długosiodło, pow. Ostrów Mazowiecka). Zdobyto 2 kb i zabrano dokumenty trzem członkom PZPR.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 52; AIPN BU 0255/253 t. 1; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 149, 151; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 297-298, 300)

3 listopada 1948. W Żebrach-Włostach (gm. Kozłowo, pow. Pułtusk) trzyosobowy patrol NZW KP „Noc” zlikwidował gminnego sekretarza PPR – Brunona Urbańskiego. Podczas akcji zdobyto PPSz, karabin i pistolet.

(AIPN BU 0255/159 t. 1, k. 6; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 109)

4 listopada 1948. Grupa operacyjna UBP, MO i KBW w wyniku donosu złożonego przez konfidenta zaskoczyła dwóch członków KP „Noc” – „Tatry” kwaterujących we wsi Lipnik – Majorat (gm. Długosiodło, pow. Ostrów Mazowiecka). Jeden z konspiratorów zdołał zbiec, drugi – Stanisław Pych, uczestnik akcji w dniu 20 i 24 XI 1948 r.) – został ujęty.

(AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 149)

8 listopada 1948. W lesie nadleśnictwa Leszczydół koło wsi Wielątka Nowe (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) oddział NZW braci Kmiołków starła się z grupę straży leśnej, która wytropiła biwak partyzantów. Podczas wymiany ognia zginął leśniczy Władysław Jurkowski, postrzelono też gajowego Stanisława Brzezickiego. Partyzanci zdobyli karabin.

(AIPN BU 0255/159 t. 1, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 53; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 161; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 298, 304; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 110)

15 listopada 1948. Trzyosobowy patrol NZW KP „Noc” dowodzony przez „Wstęgę” – „Kryma” dokonał zamachu na sekretarza PZPR z Gostkowa (gmina Obryte, pow. Pułtusk) – Henryka Lasotę. W chwili przybycia partyzantów do domu Lasoty odbywało się tam zebranie członków PPR, przy czym niektórzy posiadali broń. Doszło do wymiany ognia, podczas której zginęła znajdująca się w mieszkaniu Aleksandra Czajkowska (członek PPR), zaś Lasota został ciężko ranny.

(AIPN BU 0255/159 t. 1, k. 6; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 54; AIPN BU 0255/253 t. 1; AIPN BU 0206/155 t. 4, k. 110; AIPN BU 0255/295 t. 2, k. 106-107)

11 grudnia 1948. Patrol oddziału NZW Jana Kmiołka „Wira” ukarał rekwizycjami odzieży i zaopatrzenia współpracowników władz ze wsi Komorowo (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk). Piotrowi Łachackiemu członkowi PPR - zabrano konia, kozuch i nieco odzieży, a Władysławowi Komorowskiemu zabrano dwa mundury, kozuch i kurtkę potrzebne partyzantom. Łachackiemu wymierzono także baty.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 55-56; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 162, 167; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 298, 300, 304-305)

28 grudnia 1948. Oddział NZW Jana Kmiołka „Wira”, liczący 10 ludzi, zlikwidował Władysława Suchcickiego, mieszkańca wsi Kaczka (gmina Goworowo, pow. Ostrów Mazowiecka), oskarżonego o współpracę z władzami bezpieczeństwa. W gospodarstwie zlikwidowanego przeprowadzono rekwizycje zaopatrzenia.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 57; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 197-198; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 299, 304)

1949 rok

7 stycznia 1949 – Oddział partyzancki NZW braci Kmiołków (9 ludzi) uprowadził i po przesłuchaniu zlikwidował tajnego współpracownika PUBP w Pułtusku, członka PZPR - Jana Nisia, sołtysa wsi Grądy Pulewne (gmina Obryte). Była to kara za powiadomienie UBP o pobycie partyzantów we wsi w lipcu 1948 r., w wyniku czego poległ żołnierz NZW „Wiktor”.

Tego samego dnia partyzanci dokonali najścia na dom podejrzanego o współpracę z władzami Stanisława Kaczmarczyka, mieszkańca Grądów Pulewnych, nie zastali go jednak.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 7; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 58; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 297, 298, 301, 304-305; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 300)

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 60, AIPN BU 1086/307 t. 2, k. 303)

26 stycznia 1949. Dwuosobowy patrol z oddziału NZW Jana Kmiołka „Wira” stał się z zasadzką UB i KBW zorganizowaną w gospodarstwie Stanisława Gołębiowskiego we wsi Zamięczka (gm. Długosiodło, pow. Ostrów Mazowiecka). Poległ Wacław Chojnowski „Osełka”. Drugi partyzant zdołał oderwać się od pościgu.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 63)

3/4 lutego 1949. Oddział partyzancki NZW Jana Kmiołka „Wira” ostrzelał oddział KBW uczestniczący w operacjach przeciw partyzantom, stacjonujący w leśniczówce Pecynka (gmina Długosiodło, pow. Ostrów Mazowiecka).

(AIPN BU 1086/307 t. 2)

3/4 lutego 1949. Akcja patrolu NZW KP „Noc” na miasteczko Wyszaków (pow. Pułtusk). Ze spółdzielni zabrano zaopatrzenie wartości 100 tys. zł., a z magazynów szpitala bieliznę pościelową potrzebną partyzantom. Urząd Bezpieczeństwa, chcąc pochwalić się sukcesem w walce z „bandami”, aresztował jako sprawców kilku „wyrostków wyszkowskich”, którzy z całą sprawą nie mieli nic wspólnego.

(AIPN BU 255/159 t. 2, k. 7; AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 64-65)

20 lutego 1949. Patrol KP „Noc”, kwaterujący w leśniczówce Przyjmy (gm. Poręba, pow. Ostrów Mazowiecka), miał potyczkę z grupą operacyjną KBW, która go zaatakowała. Pomiędzy ostrej wymiany ognia partyzanci przebili się bez strat.

(AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 249-250).

28 marca 1949. Oddział NZW Jana Kmiołka „Wira” zabrał transport zaopatrzenia dla spółdzielni w Długosiodle (pow. Ostrów Mazowiecka). Zabrano 20 tysięcy sztuk papierosów i 120 tys. zł.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 66)

19 maja 1949. Patrol oddziału NZW Jana Kmiołka „Wira” zlikwidował Aleksandra Wołyńca i Józefa Gajewskiego ze wsi Długosiodło (pow. Ostrów Mazowiecka), członków PZPR oskarżonych o kontakty z władzami bezpieczeństwa (Wołyniec był sekretarzem komitetu gminnego PPR). Jednocześnie rozbrojono placówkę ORMO, zabierając członkom tej formacji 2 karabiny i oporządzenie.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 67-68; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 298, 304-305; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 149, 438)

12 czerwca 1949. Na kolonii Zamłynie pod Długosiodłem (pow. Ostrów Mazowiecka) grupa operacyjna UBP otoczyła zespół sztabowy Komendy Powiatu NZW „Noc” – „Tatry”. Podczas próby przebicia poległ: Zygmunt Dąbkowski „Krym”, „Orka” (szef organizacyjny Powiatu), Bolesław Kulesza „Pomsta” (zastępca szefa organizacyjnego i zarazem dowódca batalionu konspiracyjnego) i Kazimierz Ampulski „Tęcza”.

(AIPN BU 1086/307 t. 2, k. 254)

16 lipca 1949. Oddział Jana Kmiołka „Wira” przeprowadził rekwizycje w spółdzielni w Szulborzu – Kotach (pow. Ostrów Mazowiecka).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 73)

16/17 sierpnia 1949. Nieudana akcja oddziału Jana Kmiołka „Wira” na spółdzielnię w Godlewie-Miernikach (gm. Szulborze-Koty, pow. Ostrów Mazowiecka).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 75)

19 sierpnia 1949. Pod Amielinem (pow. Maków Mazowiecki) grupa agentów WUBP w Warszawie o kryptonimie „V Kolumna” zamordowała skrytobójczo komendanta „XVI” Okręgu NZW „Tęcza” – Witolda Boruckiego „Babinicza”, komendanta Powiatu „Błękit” - Stanisława Suchołbiaka „Szarego” i partyzanta Tadeusza Milewskiego „Ciętego”.

(AIPN BU 0206/404, k. 41)

8 września 1949. Oddział NZW „Roja” zdemolował urządzenia mleczarni w Słonzewie (gm. Gołębie, pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 102)

13 września 1949. Oddział NZW „Roja” w sile 5 ludzi, przechodząc przez wieś Łachany (gm. Gołębie, pow. Pułtusk) starł się z patrolem MO z posterunku w Świerczach. Ostrzelani milicjanci rzucili się do ucieczki, nie podejmując walki.

(AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 102)

18 września 1949. W Śniadowie (pow. Nowy Dwór Mazowiecki) patrol oddziału NZW Mieczysława Dziemieszkiewicza „Roja” zlikwidował funkcjonariusza UBP Józefa Laskowskiego (członka PZPR).

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 248)

27 września 1949. Akcja oddziału Jana Kmiołka „Wira” na spółdzielnię Samopomocy Chłopskiej w Lubielu Nowym (gm. Obryte, pow. Pułtusk). Zabrano pieniądze i zaopatrzenie wartości 184 tys. zł. (AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 76)

15 października 1949. W Bogutach (pow. Ostrów Mazowiecka) oddział Jana Kmiołka „Wira” zlikwidował Stefana Zawistowskiego i jego żonę, oskarżonych o współpracę z władzami bezpieczeństwa.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 77)

2 listopada 1949. Akcja zaopatrzeniowa oddziału Jana Kmiołka „Wira” u leśniczego Boleśława Bojko w leśniczówce Przyjmy (gm. Obryte, pow. Pułtusk). Dokonana rekwizycja była karą za złożenie meldunku do UB o pobycie partyzantów na terenie leśnictwa w lutym 1949 r. (AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 78; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 298, 304).

12 grudnia 1949. Patrol „Pilota” z oddziału NZW „Roja” dokonał rekwizycji w spółdzielni w Popowie Borowym (gm. Nasielsk, pow. Pułtusk), rekwirując zaopatrzenie wartości 220.000 zł.

(AIPN BU 0180/80 t. 12, k. 61)

13 grudnia 1949. W Studziankach (gm. Nasielsk, pow. Pułtusk) patrol oddziału NZW „Roja” zlikwidował funkcjonariusza MO Adama Tomalaka (członka PZPR).

(AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 106; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 149)

1949 (brak daty). W Wyszkwowie został zabity przez nieznaną sprawców „aktywny członek ZMP” – Bonecki.

(AIPN BU 0255/76, k. 58)

1950 rok

19 stycznia 1950. Trzej niezidentyfikowani sprawcy zabili Stanisława Kowalskiego zamieszkałego w Studziankach (gm. Nasielsk, pow. Pułtusk). Pomimo iż zdarzenie wydawało się mieć charakter przestępstwa pospolitego, PUBP zorganizowało w tym rejonie dużą operację przeciwpartyzancką.

(0255/118 t. 1, k. 108).

21 stycznia 1950. Patrol „Tygrysa” z oddziału NZW „Roja” przeprowadził rekwizycje w spółdzielni w Winnicy (pow. Pułtusk). Zabrano zaopatrzenie wartości 246 tysięcy zł. Tego samego dnia patrol dowodzony osobiście przez „Roja” przeprowadził podobną akcję w Wierzbowie (gm. Opinogóra, pow. Ciechanów).

AIPN BU 0180/80, t. 12, k. 65-66; AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 109-112).

26 stycznia 1950. Uzbrojony, niezidentyfikowany partyzant zastrzelił Czesława Rzeczkowskiego – członka SL, kierownika szkoły w Żabicy (gm. Nasielsk, pow. Pułtusk) oskarżonego o współpracę z władzami bezpieczeństwa. Partyzant poinformował, że nauczyciel został „wynagrodzony za swoje zasługi”.

(AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 118).

7 lutego 1950. W Wieliszewie (pow. Nowy Dwór Mazowiecki) patrol oddziału NZW „Roja” zlikwidował Wincentego Czubaję – wójta gminy Nadarzyn, przed wojną członka KPP, a obecnie PZPR.

(Polegli w walce o władzę ludową ... s. 122)

18 lutego 1950. Patrol partyzancki dowodzony przez „Roja”, uzbrojony w pistolety maszynowe, wtargnął do urzędu gminnego w osadzie Winnica (pow. Pułtusk). Wykonano wyrok śmierci na komendancie ORMO Czesławie Ratyńskim. Z kasy zabrano 400 tysięcy zł., zdobyto też PPSz). Partyzanci poszukiwali także kilku innych aktywistów komunistycznych, których jednak nie zastano.

(AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 129-132)

22 lutego 1950. W Wincentowie (gm. Obryte, pow. Pułtusk) Jan Kmiołek „Wir” zastrzelił swojego podkomendnego Henryka Pawlickiego „Jaśka”, „Kuropatwę”, dezertera z PUBP w Wołominie, który łamał dyscyplinę, usiłując wywołać ferment i rozłam w oddziale.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 79; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 269-270, 280; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 299)

1 marca 1950. Oddział Jana Kmiołka „Wira” zarekwirował 360.000 zł Jadwidze Swalinie, kierownicze szkoły w Bogutach (pow. Ostrów Mazowiecka).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 80).

27 kwietnia 1950. Patrol „Pilota” wkroczył do osady Pokrzywnica (gm. Gzowo, pow. Pułtusk) w celu wykonania akcji mającej poskromić zbyt gorliwych funkcjonariuszy miejscowego posterunku MO. Zastrzelono funkcjonariusza MO Wacława Czyżewskiego (członka PZPR), który usiłował wylegitymować partyzantów, drugi funkcjonariusz po krótkiej wymianie ognia uciekł. Partyzanci zdobyli 1 kbk i mundur.

(AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 167-169; *Polegli w walce o władzę ludową ...*, s. 123)

11 maja 1950. W Rząśniku (gm. Wyszków, pow. Pułtusk) oddział Jana Kmiołka „Wira” zlikwidował sołtysa, Szymona Świdzkiego, którego informacje udzielane UBP spowodowały aresztowania wśród ludności (w okresie okupacji niemieckiej był on żołnierzem AK, następnie WiN – pełniąc funkcję zastępcy komendanta placówki Rząśnik).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 81; AIPN BU 0180/93 t. 12, k. 283)

21 czerwca 1950. Oddział Jana Kmiołka przeprowadził rekwizycję zaopatrzenia w gajowce Zapole (gm. Wąsewo, pow. Ostrów Mazowiecka).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 82)

23 czerwca 1950. Patrol sierż. Władysława Grudzińskiego „Pilota” z oddziału NZW „Roja”, kwaterujący w Popowie Borowym (pow. Pułtusk), został okrążony przez blisko 2 tys. żołnierzy i funkcjonariuszy resortu, wspieranych przez samoloty koordynujące ruch pododdziałów. Okrążeni partyzanci spalili swe dokumenty i bronili się do wyczerpania amunicji. Podczas próby wyrwania się z „kotła” wszyscy polegli: Władysław Grudziński „Pilot”, Kazimierz Chrzanowski „Wilk”, „Ketling”, Czesław Niski „Brzoza”, Hieronim Żbikowski „Gwiazda”. Najprawdopodobniej wiedząc, iż znajdują się w sytuacji bez wyjścia, popełnili samobójstwo –

wszyscy mieli rany postrzałowe na skroniach. Zagłada patrolu spowodowana była donosem agenta.

(AIPN BU 697/295 k. 1; AIPN BU 679/295 k. 51-55; 679/283 k. 242-243)

28 sierpnia 1950. Patrol z oddziału NZW „Roja” (w sile 1 + 4) wykonał akcję na stacji kolejowej w Pomiechówku (pow. Nowy Dwór Mazowiecki). Rozbrojono posterunek Służby Ochrony Kolei, przy czym zabito funkcjonariusza tej formacji Józefa Tobolskiego i milicjanta Zygmunta Antosika. Zatrzymano pociąg i przeprowadzono kontrolę pasażerów. Zastrzelono dwóch funkcjonariuszy MO z Modlina – Henryka Antosika i Wacława Dąbrowskiego (członka ZMP), zabrano ich broń. Rozbrojono też dwóch oficerów WP i wylegitymowano kilku żołnierzy oraz członków ORMÓ. „Rój” wygłosił antykomunistyczne przemówienie do pasażerów pociągu.

(AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 181-183)

5 września 1950. Trzech uzbrojonych mężczyzn w mundurach WP rozbroiło i poturbowało członka ORMÓ pilnującego stert ze zbożem w Broszkach (gm. Winnica, pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 184)

18 września 1950. Oddział NZW „Roja” zarekwirował zaopatrzenie wartości 270.000. zł ze spółdzielni w Szyszkach (gm. Kozłowo, pow. Pułtusk). Ostrzelano też patrol MO, który uciekł nie podejmując walki i rozbrojono elewa szkoły oficerskiej.

(AIPN BU 0180/80 t. 12, k. 93; AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 192, 190-191)

7 października 1950. Oddział braci Jana Kmiołka „Wira” przeprowadził rekwizycje u 4 pracowników służby leśnej na terenie gminy Długosiodło (pow. Ostrów Mazowiecka), zabierając im mundury i oporządzenie.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 83).

11 października 1950. Akcja ostrzegawczo-rekwizycyjna oddziału Jana Kmiołka „Wira” na aktywistów komunistycznych we wsi Łączka (gm. Długosiodło, pow. Ostrów Mazowiecka). U sołtysa – członka PZPR Piotra Piórkowskiego, członka PZPR Zglejszewskiego i członka ZSL Władysława Tryniawskiego zabrano zaopatrzenie potrzebne partyzantom na zimę.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 87-88; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 298-299).

3 listopada 1950. Patrol oddziału Jana Kmiołka „Wira” zlikwidował aktywistę komunistycznego, Józefa Świercza - członka PZPR, sołtysa wsi Gładczyn Szlachecki (gm. Zatory, pow. Pułtusk).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 90; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 396; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 299)

15 listopada 1950. Uzbrojony w pistolet mężczyzna w cywilnym ubraniu zabrał około 1000 zł i nieco zaopatrzenia ze spółdzielni Samopomocy Chłopskiej w Pokrzywnicy (gm. Gzowo, pow. Pułtusk). Działanie to w PUBP przypisano, zapewne błędnie, grupie „Roja”.

(AIPN BU 0255/118 t. 1, k. 200-201).

1950 (brak dokładnej daty). Nieustaleni sprawcy rozkręcili szyny na linii kolejowej Wyszaków-Długosiodło.

(AIPN BU 0255/76, k. 58)

1951 rok

13 stycznia 1951. Wg meldunku PUBP w Pułtusk: *w godzinach wieczornych została ścięta sosna i obalona na główną linię przewodów telefonicznych Wyszaków – Białystok.*

(AIPN BU 0255/76, k. 58)

15 stycznia 1951. Dwuosobowy patrol z oddziału NZW „Roja” wykonał akcję na bank spółdzielczy w Nasielsku (pow. Pułtusk). Partyzanci – w mundurach pod płaszczami – w biały dzień weszli do banku i zabrali 46.512 zł (odsłaniając mundury powiedzieli pracownikom: *Nie bójcie się, my jesteśmy z partyzantki [...] macie dzwonki alarmowe, więc możecie dzwonić. My będziemy w mieście jeszcze godzinę.*

(AIPN BU 0255/76, k. 32)

16 stycznia 1951. Jedna z grup operacyjnych ścigających „Roja” po akcji na bank w Nasielsku, złożona z plutonu KBW i pracowników UBP, dopadła partyzantów w wiosce Toruń (pow. Pułtusk). Doszło do potyczki, jednak partyzanci zdołali oderwać się od pościgu.

(AIPN BU 0255/76, k. 32)

25 stycznia 1950. Przy linii kolejowej Wyszaków-Długosiodło niezidentyfikowani sprawcy ścięli kilka słupów telefonicznych, zrywając linię łączącą obie miejscowości.

(AIPN BU 0255/76, k. 58)

30 stycznia 1951. We wsi Kalinówka (gm. Somianka, pow. Pułtusk) patrol „Roja” zatrzymał poborcę podatkowego Stefana Kryszkiewicza (członka PZPR), który w towarzystwie dwóch pracowników administracji terenowej ściągał od rolników zaległe podatki. Ponieważ poborca wyparł się przynależności do partii, „Rój” po pouczeniu puścił go wolno.

(AIPN BU 0255/76, k. 59)

9 lutego 1951. We wsi Ostaszewo (pow. Pułtusk) w gospodarstwie Tadeusza Skoczylasa patrol „Roja” znajdując się w sytuacji przymusowej zlikwidował funkcjonariusza MO Jerzego Lachowicza (członka PZPR). Skoczylas zbiegł do partyzantki, przybierając pseudonim „Kot”.

(AIPN BU 0255/76, k. 32; *Polegli w walce o władzę ludową...*, s. 248)

28 marca 1951. Dowódca oddziału partyzanckiego Jan Kmiołek „Wir” stał się z trzyosobowym patrolem MO przeczesującym wieś Jaszczoty (gm. Brańszczyk, pow. Ostrów Mazowiecka), dokonującym tam rewizji w domach. Zabił dwóch funkcjonariuszy – Antoniego Po-

nichterę i Stanisława Komicza (członka PPR), zdobywając 2 automaty PPS i PPSz, pistolet TT i granat. Trzeci funkcjonariusz zdołał uciec - pomimo odniesionej rany.

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 91; AIPN BU 1068/307 t. 1, k. 300-301, 321-321v; AIPN BU 1068/307 t. 2, k. 297; *Polegli w walce o władzę ludową ...* s. 215, 236)

Marzec 1951. Jan Kmiołek „Wir”, okrążony w lasach pomiędzy Ochudnem i Leszczydołem (gm. Wyszaków, pow. Pułtusk) przez obławę KBW i UBP w sile około 350 ludzi (18 samochodów), przebił się z okrążenia.

(AIPN BU 1086/307, t. 2, k. 267)

13 kwietnia 1951. – Grupa operacyjna KBW i UBP w sile 270 żołnierzy I Brygady KBW i nieustalonej liczby funkcjonariuszy UBP i MO okrążyła gospodarstwo Burkackich w kolonii Szyszki (gm. Kozłowo, pow. Pułtusk), miejsce pobytu st. sierż. Mieczysława Dziemieszkiewicza „Roja” i Bronisława Gniazdowskiego „Mazura”. Gospodarstwo zostało otoczone potrójnym pierścieniem tyraliery. Akcję grupy operacyjnej wspierał samolot, zrzucający flary oświetlające teren. Po kilku godzinach obaj partyzanci podjęli próbę przedarcia się przez stanowiska przeciwnika. Padli w krzyżowym ogniu broni maszynowej. Kwatera partyzantów została wydana przez narzeczoną legendarnego dowódcy, zwerbowaną przez UBP jako informator (ceną zdrady było zwolnienie z więzienia aresztowanych rodziców).

AIPN BU 679/333 k. 203; AIPN BU 0203/4475 t. 8, k. 176-177; AIPN BU 0255/76, k. 32)

30 maja 1951. W starciu z grupą operacyjną UB poległ partyzant oddziału Jana Kmiołka „Wira” - Antoni Struniawski „Huragan”.

(AIPN BU 0180/73 t. 1).

25 sierpnia 1951. Na skutek prowokacji agenta UBP Edwarda Wasilewskiego „Marka”, „Ramzesa”, „Wiernego” w Katowicach zatrzymany został Jan Kmiołek „Wir”, „Fala” (WSR w Warszawie skazał go wraz z aresztowanym wcześniej Stanisławem Kowalczykiem „Baską” na karę śmierci, która została wykonana 7 VIII 1952 r.).

(AIPN BU 0180/73 t. 1, k. 16-18)

16 września 1951. W leśniczówce Jurgi (gm. Goworowo, pow. Ostrołęka) batalion I Brygady KBW (220 żołnierzy) okrążył i zlikwidował patrol z oddziału braci Kmiołków. Polegli partyzanci Franciszek Kmiołek „Bogdan”, Kazimierz Ampulski „Tęcza” i Julian Nasiadko „Ostry”. Akcja KBW była poprzedzona pracą operacyjną agenta UBP Edwarda Wasilewskiego „Marka”, „Ramzesa”, „Wiernego”.

(AIPN BU 00169/41, t. 2, k. 247-252; *Kryptonim „Orzeł”. Warszawski Okręg Narodowego Zjednoczenia Wojskowego w dokumentach 1947-1954*, Warszawa 2004, s. 692-695.)

17 września 1951. W lesie koło Ślubowa (gm. Gołębie, pow. Pułtusk) Tadeusz Skoczylas „Kot” – partyzant patrolu „Kazmierczuka” z oddziału NZW „Roja”, będący agentem UBP o

kryptonimie „Załęcki”, skrytobójczo zamordował swego kolegę z oddziału, Stanisława Tadzaka „Wilka”. By zamaskować rzeczywistą rozgrywkę operacyjną, w gospodarstwie rodziny Burlackich – odpowiedzialnej za wydanie „Roja” - zamieszkałej w Szyszkach, zorganizowano sfingowaną zasadzkę UBP i KBW. Upozorowaną strzelaninę i podłożono ciało wcześniej zamordowanego Tadzaka, tak iż ludność nabrała przeświadczenia, że zginął on w walce z zasadzką.

AIPN BU0203/4475, t. 9, k. 133-134; AIPN BU 679/332, k. 266; AIPN BU 679/341, k. 38-42).